

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

α. Στη 2^η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας δεν αφήνει κανένα περιθώριο αμφιβολίας για το ότι η έρευνα στον τομέα της βιολογίας θα συνεχιστεί – μόνο παροδικά εμπόδια μπορούν να την ανακόψουν. Η επιλογή αυτή του συγγραφέα υπηρετεί

- το επιχείρημα που διατυπώνει στη συγκεκριμένη παράγραφο, ότι τα οφέλη από την επιστημονική έρευνα είναι πολύ μεγαλύτερα από τους όποιους ενδοιασμούς ·
- το γενικότερο μήνυμα που επιδιώκει να μεταδώσει με το κείμενό του, ότι δηλαδή τα επιστημονικά επιτεύγματα, εφόσον στηρίζονται στην ελευθερία του πνεύματος, υπηρετούν τον πολιτισμό και τον ουμανισμό, δεν τον αντιστρατεύονται.

β. Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 διατυπώνεται η άποψη ότι η ελευθερία του ανθρώπου δεν διασφαλίζεται με τον φόβο, αλλά μόνο με την ελεύθερη σκέψη, όταν βεβαίως αυτή συνδυάζεται με πολιτισμό και ανθρωπιστικό περιεχόμενο. Αυτή ακριβώς την άποψη τεκμηριώνει το Κείμενο 2, κάνοντας λόγο για τη συμβολή ενός ζωικού είδους – του ποντικού – στην έρευνα για την αντιμετώπιση ασθενειών και παθήσεων. Τονίζεται από τη μια η τεράστια προσφορά της έρευνας στον άνθρωπο, όταν χρησιμοποιούνται ποντίκια, και από την άλλη τίθενται τα πολιτισμικά και ανθρωπιστικά όρια της έρευνας αυτής, με την αναφορά στις σύγχρονες συνθήκες διαβίωσης των πειραματόζωνων.

Ερώτημα 2^ο (μονάδες 10)

Παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας από τα κείμενα 1 και 2 (για πλήρη απάντηση αρκούν 4 προερχόμενα και από τα δύο κείμενα):

- Τα όποια νομικά, φιλοσοφικά, θρησκευτικά, ηθικά ή άλλα απαγορευτικά τείχη ορθώνονται περιστασιακά στη βιολογική έρευνα θα καταρρέουν ... (Κείμενο 1, 2^η παράγραφος) ·
- Παιδιά αυτού του πολιτισμού είναι και τα βιοϊατρικά επιτεύγματα ... (κείμενο 1, 3^η παράγραφος) ·
- μόλις αρχίζουν να ρίχνουν ελάχιστο φως στο μέγα μυστήριο της ζωής. (κείμενο 1, 3^η παράγραφος) ·
- Τις Θερμοπύλες της ελευθερίας μας δεν φυλάσσουν αποτελεσματικά οι φοβικές προκαταλήψεις μας (Κείμενο 1, 4^η παράγραφος) ·
- Ο ποντικός είναι η ελπίδα και ο καλύτερος φίλος μου. (Κείμενο 2, α' παράγραφος)
- ανεξέλεγκτη σαν ξέφραγο αμπέλι (Κείμενο 2, 3^η παράγραφος)

Και στα δύο κείμενα ο συνυποδηλωτικός λόγος αισθητοποιεί τα νοήματα, αποδίδοντας γλωσσικά τις αφηρημένες έννοιες με τους όρους του απτού και του συγκεκριμένου. Πιο συγκεκριμένα, οι ποικίλοι ενδιασμοί απέναντι στη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας παρουσιάζονται ως τείχη που καταρρέουν, η σχέση του πολιτισμού με τα επιστημονικά επιτεύγματα παριστάνεται ως σχέση πατρότητας, οι γνώσεις που εξηγούν το μυστήριο της ζωής παρουσιάζονται σαν να το φωτίζουν, τα σύνορα της ανθρώπινης ελευθερίας παρομοιάζονται με τις Θερμοπύλες, ο ποντικός ταυτίζεται με την ελπίδα για να εξηγηθεί η προσφορά της έρευνας του γονιδιώματός του προς τον άνθρωπο, ενώ, τέλος, για την επιστημονική έρευνα, όταν αυτή είναι ανεξέλεγκτη, χρησιμοποιείται η στερεότυπη και γνωστή σε όλους παρομοίωση «σαν ξέφραγο αμπέλι». Με τον τρόπο αυτό ο αναγνώστης αντιλαμβάνεται τα νοήματα ευκολότερα και πληρέστερα και έτσι ενισχύεται η επικοινωνιακή λειτουργικότητα των κειμένων, ενώ, φυσικά, το ύφος τους γίνεται πιο ζωντανό και παραστατικό.

Ερώτημα 3^ο (μονάδες 10)

Στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 2 κυριαρχεί το β' ενικό πρόσωπο (τα κύρια ρήματα της παραγράφου: *θα επισκεφτείς, σκέψου*), με το οποίο ο αρθρογράφος απευθύνεται στον κάθε αναγνώστη προσωπικά, με ύφος οικείο και φιλικό, και τον προτρέπει να σκεφτεί την τεράστια προσφορά του ποντικού ως πειραματόζωου και τη μεγάλη σπουδαιότητα της σχετικής επιστημονικής έρευνας για την αντιμετώπιση ασθενειών και παθήσεων. Αυτή ακριβώς η προτροπή, η οποία συνιστά και την πρόθεση του συγγραφέα, υλοποιείται με τη χρήση β' ενικού.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Οι καθημερινές μεταφορές με το μετρό είναι το πλαίσιο, μέσα στο οποίο αισθητοποιείται άμεση και στενότατη σχέση ανάμεσα στον ανθρώπινο παράγοντα και στα άψυχα αντικείμενα.

Ο ανθρώπινος παράγοντας εκπροσωπείται από τα μάτια, τα πρόσωπα, τα κορμιά που παρουσιάζονται

- ως χιλιάδες (στ. 5, αλυσιδωτές μετωνυμίες)
- είναι παντού (στ. 3)
- και διαθέτουν μεγάλη ποικιλία (στ. 4: λογής – λογής, λεξιλογικός δείκτης έμφασης),
- μοιάζουν με ολόκληρο δάσος που τα δέντρα του έχουν ως καρπούς τα αντικείμενα (στ. 6-8, παρομοίωση και μεταφορά).

Το ποιητικό υποκείμενο σχολιάζει με έμφαση ότι τα αντικείμενα που ανήκουν στους επιβάτες του μετρό είναι προσωπικά (στ. 8, emphatic topothetion του επιθέτου στο τέλος) και αναρωτιέται ποια χρησιμότητα έχουν (στ. 9), και, υπό την έννοια αυτή, ποια είναι η σχέση τους με τα ανθρώπινα υποκείμενα.

Στους επόμενους στίχους δίνεται η απάντηση από το ίδιο το ποιητικό υποκείμενο: Τα προσωπικά αντικείμενα χρειάζονται επειδή αντιστοιχούν στα πρόσωπα, επιβεβαιώνουν την ύπαρξη των προσώπων, την αναγκαιότητα της παρουσίας τους (στ. 12-13), και, αντιστρόφως, (στ. 14, emphatic topothetion του επιρρήματος), τα πρόσωπα πιστοποιούν την ύπαρξη και την αναγκαιότητα των αντικειμένων. Η μορφή της ερωταπόκρισης αισθητοποιεί αυτή τη στενότατη σχέση, σχεδόν ταύτιση, ανάμεσα στα άψυχα και τα έμψυχα στο μαζοποιημένο πλήθος των επιβατών του μετρό. Γι' αυτό και η φωνή που συνοδεύει τον συρμό (άλλος ανθρώπινος παράγοντας, στ. 10, μετωνυμία) επικαλείται τα προσωπικά αντικείμενα για να προειδοποιήσει τους επιβάτες να προφυλαχτούν από κλοπές (στ. 11).

Οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν και πρέπει να εκφράσουν την προσωπική τους άποψη ελεύθερα, αναλόγως των βιωμάτων και των εμπειριών τους.